

RAPPORT
Archeologisch bureauonderzoek
Doornboomstraat 2 te Middelbeers
(gemeente Oirschot)

Opdrachtgever

Accent Adviseurs
Luchthavenweg 13E
5657 EA Eindhoven

Projectnummer

Aeres Milieu projectnummer AM19568

Status rapport

Concept

Autorisatie

Opsteller rapport:	paraaf	datum
Drs. D. Hagens.		27 januari 2020
Drs. ing. N.J.W. van der Feest		
Redactie:	paraaf	datum
Drs. ing. N.J.W. van der Feest		27 januari 2020
Vrijgave:	paraaf	datum
Drs. ing. N.J.W. van der Feest		27 januari 2020

Contactgegevens

Aeres Milieu B.V.
Noordhoven 4
6042 NW ROERMOND
(t) 0475 – 320 000
e-mail: info@aeres-milieu.nl
www.aeres-milieu.nl

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
1. INLEIDING	6
2. WERKWIJZE	8
3. BUREAUONDERZOEK	9
3.1 Landschappelijke situatie – geomorfologie.....	9
3.2 Landschappelijke situatie – bodem.....	11
3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht.....	11
3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden.....	12
3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch materiaal.....	14
4. VERWACHTINGSMODEL	17
5. AANBEVELINGEN	20
LITERATUURLIJST	21

Bijlagen:

1	Topografische overzichtskaart
2	Overzicht Archis
3	Overzicht gemeentelijke archeologische verwachtingen- en waardenkaart
4	Overzicht geomorfologische kaart
5	Overzicht bodemkaart
6	Overzicht AHN

SAMENVATTING

In januari 2020 is door Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie aan de Doornboomstraat 2 te Middelbeers (gemeente Oirschot). Dit bureauonderzoek heeft geresulteerd in een gespecificeerd verwachtingsmodel voor deze locatie.

De aanleiding voor het laten uitvoeren van dit bureauonderzoek betreft de voorgenomen sloop van de huidige bebouwing en de nieuwbouw van 12 woningen met parkeerplaatsen (figuur 1 en 2). De diepte van de toekomstige verstoring is niet bekend, maar zal naar verwachting tot tenminste 0,8 - 1,0 meter beneden maaiveld reiken, hierbij uitgaande van een standaard funderingsdiepte zonder onderkeldering.

Op de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd, vanwege de ligging in de bebouwde kom. Op basis van extrapolatie ligt het plangebied waarschijnlijk op een dekzandrug of golvende dekzandvlakte. Volgens de kaart Fysisch landschap van de gemeente Oirschot ligt het plangebied in een zone van lage zandgronden. De zandgronden en de kern van Middelbeers wordt geflankeerd door de beekdalen van de Grote en Kleine Beerze. Het kaartbeeld van het AHN laat zien dat het plangebied en directe omgeving relatief laag in het landschap ligt. De dekzandruggen ten westen en oosten van het plangebied liggen beduidend hoger in het landschap. Met name zullen dergelijke hooggelegen dekzandruggen, direct bij watervoorzieningen, ideale bewoningslocaties voor jager-verzamelaars zijn geweest. In de omgeving zijn geen vuursteenvondsten bekend. Om deze redenen wordt een lage verwachting toegekend voor vindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum. Binnen het plangebied worden enkeerdgronden verwacht. Deze gronden hebben een dek (eerdlaag) dat een conserverende werking kan hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. Resten uit de periode laat-paleolithicum en mesolithicum worden onder het verwachte plaggen- of esdek of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, vuursteenstrooiingen.

Vanaf het (laat-)neolithicum ontstaan de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door meer sedentaire nederzettingen. De nederzettingen worden gekenmerkt door (semi-)permanente woningen die soms diep in de grond gefundeerd waren. Vanaf deze perioden heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden.

De ligging van het plangebied binnen een zone van relatief laaggelegen (dek)zandgronden zal een weinig aantrekkelijke vestigingslocatie zijn geweest. Men zal met name de (centrale delen van de) hooggelegen dekzandruggen hebben gekozen. In de omgeving zijn enige vindplaatsen bekend uit de ijzertijd en de Romeinse periode, gelegen op de dekzandruggen en direct langs de beekdalen. Voor het plangebied geldt een middelhoge verwachting voor zowel nederzittingsresten uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzittingsresten uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Resten worden onder het verwachte plaggen- of esdek of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen.

Het plangebied ligt aan de splitsing van de Kuikseindseweg – Doornboomstraat en de Willibrordstraat en maakt deel uit van de historische dorpskern van Middelbeers. De nederzetting Middelbeers ontwikkelde zich als een bewoningslint van boerderijen aan de Doornboomstraat en de Kuikseindseweg (de uitvalsweg richting het buurtschap Kuikseind en het dorp Vessem). Uit historisch kaartmateriaal blijkt dat sinds tenminste het begin van de 19^e eeuw meerdere bebouwing aanwezig was aan de genoemde splitsing en in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. Het plangebied zelf was in de 19^e eeuw onbebouwd en raakt pas omstreeks 1900 bebouwd. Het overige deel van het plangebied is dan als tuin of erf en als bouwland in gebruik. Gezien de ligging aan de splitsing van wegen in de dorpskern is het aannemelijk dat de er vóór omstreeks 1800 wel bebouwing binnen het plangebied aanwezig was die in oorsprong terug kunnen gaan tot de late middeleeuwen. Op basis hiervan geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor nederzittingsresten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Archeologische resten worden vanaf het maaiveld verwacht en kunnen bestaan uit onder andere cultuurlagen, funderingsresten, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, gebruiksvoorwerpen van bijvoorbeeld natuursteen, fragmenten aardewerk en sporen van agrarische activiteiten.

Wat betreft de conservering en gaafheid van eventuele archeologische resten kan het volgende gesteld worden: Wegens de vermoedelijke aanwezigheid van enkeerdgrond en daarmee een esdek waren archeologische resten beschermd tegen latere invloeden.

Over het algemeen kunnen (anorganische) vondsten en sporen onder een dergelijk dek in goede toestand worden aangetroffen. Mogelijke vuursteenvindplaatsen zouden echter verstoord kunnen zijn als gevolg van de aanleg van het esdek en de eerste bewerking ervan. Hierdoor is vaak de top van de natuurlijk bodem opgenomen in het bovenliggende opgebrachte dek. Wat betreft de organische resten is het afhankelijk hoe diep het grondwater zit. Bij hoge enkeerdgronden zijn de omstandigheden voor het aantreffen van organische resten minder goed: door de relatief lage grondwaterstand (GWT VI) kunnen organische resten vaak enkel in dieper, waterhoudende sporen zoals waterputten bewaard blijven.

Uit de gegevens blijkt dat het plangebied grotendeels is bebouwd. Deze huidige bebouwing stamt uit 2000. In de jaren zeventig en tachtig van de 20^e eeuw was ter plaatse ook meerdere bebouwing aanwezig en vonden meerdere malen verbouwingen en/of nieuwbouw plaats. Ter plaatse van de onbebouwde delen bevinden zich meerdere kabels en leidingen.

Als gevolg hiervan zal het plangebied grotendeels tot geheel verstoord zijn geraakt, hetgeen ook tot uiting komt op de Archeologische beleidskaart en de Archeologische verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Oirschot. Hierop staat de huidige bebouwing aangegeven als een gebied zonder archeologische verwachting: gebieden waar het bodemprofiel als gevolg van archeologisch onderzoek, aangetoonde ontgroningen, recente bebouwing en funderingen zodanig verstoord is, dat eventuele archeologische resten als verloren beschouwd mogen worden, of in ieder geval zodanig zijn aangetast dat zij niet meer voor onderzoek of bescherming in aanmerking komen. Op deze terreinen rusten geen beperkingen ten aanzien van archeologie.¹

Op de genoemde gemeentelijke kaarten staat het zuidoostelijke deel van het plangebied aangegeven met een hoge archeologische verwachting. Dit deelgebied heeft echter een gering oppervlak en zal bovendien zijn verstoord als gevolg van kabels en leidingen en de voormalige bebouwing.

De toekomstige verstoringsdiepte tot circa 0,75 meter –mv reiken. De kans wordt zeer klein geacht dat hierbij op basis van bovenstaande gegevens nog archeologische resten zouden kunnen worden aangetroffen. Om die reden wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek nodig geacht.

Dit advies moet gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Oirschot. Deze zal vervolgens een besluit nemen over de vervolgpprocedure. Tot die tijd kan er nog niet begonnen worden met bodemverstoring activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoring.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt.

Echter kan door de aard van het onderzoek niet volledig worden uitgesloten dat er archeologische resten aan- of afwezig zullen zijn. Indien tijdens de graafwerkzaamheden toch archeologische sporen of resten worden aangetroffen, dient hiervan gemeente Oirschot conform Artikel 5.10 (Archeologische toevalsvondst) en Artikel 5.11 (Waarneming) van de Erfgoedwet 2016.

---

1 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, 2011, *Archeologische beleidskaart gemeente Valkenwaard* via www.atlas.odzob.nl).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectnummer	: AM19568
OM-nummer	: 4768709100
Soort onderzoek	: Bureauonderzoek
Adres onderzoekslocatie	: Doornboomstraat 2 te Middelbeers
Toponiem	: Doornboomstraat
Gemeente	: Oirschot
Provincie	: Noord-Brabant
Kadastrale registratie	: Oost-, West- en Middelbeers, sectie D, nrs. 2678, 3760 en 4349
Coördinaten	: Centrum 145.502; 386.305
	NW: 145.471; 386.315
	NO: 145.536; 386.321
	ZW: 145.479; 386.280
	ZO: 145.543; 386.293
Oppervlakte	: Circa 2.325 m ²
Huidig locatie gebruik	: Bebouwd en tuin
Aanleiding onderzoek	: Bestemmingsplanwijziging t.b.v. nieuwbouw
Opdrachtgever	: Accent adviseurs
Bevoegde overheid	: Gemeente Oirschot
Opslag documentatie en materiaal	: Noordhoven 4 te Roermond tot deponering bij provinciaal depot te 's-Hertogenbosch
Datum uitvoering	: Januari 2020

1. INLEIDING

In opdracht van Accent Adviseurs heeft Aeres Milieu een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie:

Adres onderzoekslocatie	: Doornboomstraat 2 te Middelbeers
Gemeente	: Oirschot
Oppervlakte	: Circa 2.325 m ²
Huidig perceelgebruik	: Bebouwd
Toekomstig perceelgebruik	: Wonen met parkeerplaatsen

Dit archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de BRL SIKB 4000 (protocol 4002), KNA 4.1. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek naar de historie en de archeologische waarde van de onderzoekslocatie.

Aanleiding

De aanleiding voor het laten uitvoeren van dit bureauonderzoek betreft de voorgenomen sloop van de huidige bebouwing en de nieuwbouw van 12 woningen met parkeerplaatsen (figuur 1 en 2).

Volgens de aangeleverde gegevens is de aanlegdiepte van de nieuwe fundering circa 1,0 meter onder peil. Aangezien het peil de bovenkant van de begane grondvloer is (gelegen op circa 0,25 meter boven straatniveau), zal de toekomstige verstoringsdiepte tot circa 0,75 meter –mv reiken.

Op de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Oirschot (2011) ligt de onderzoekslocatie in een zone met de Categorie 3: Gebied met een hoge archeologische verwachting, historische kern. Hiervoor geldt een onderzoekspllicht bij bodemingrepen groter dan 250 m² en dieper dan 30 cm -mv.

Op de online versie van deze beleidskaart ligt het onbebouwde deel binnen dezelfde Categorie 3, maar geldt voor het bebouwde deel de Categorie 7: Gebied zonder archeologische verwachting. Het gaat hierbij om gebieden waar het bodemprofiel als gevolg van archeologisch onderzoek, aangetoonde ontgroningen, recente bebouwing en funderingen zodanig verstoord is, dat eventuele archeologische resten als verloren beschouwd mogen worden, of in ieder geval zodanig zijn aangetast dat zij niet meer voor onderzoek of bescherming in aanmerking komen. Op deze terreinen rusten geen beperkingen ten aanzien van archeologie.²

Volgens de Beheersverordening Oirschot (2018) is het onbebouwde deel aangeduid als archeologie categorie 1 – gebieden met monumentale waarden. De zoneringen hiervan zijn gelijk aan de Categorie 3 op de beleidskaart.

Gezien de ligging van het plangebied in verschillende beleidszones is contact opgenomen met mevrouw R. Berkvens van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, extern adviseur van de bevoegde overheid (gemeente Oirschot). Zij heeft aangegeven dat (vooralsnog) alleen een archeologisch bureauonderzoek dient te worden uitgevoerd. De waardering binnen de Beheersverordening Oirschot (2018) is niet correct.³

Doel

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel voor de locatie. Dit verwachtingsmodel wordt op basis van historische kaarten en bekende landschappelijke en archeologische gegevens gevormd. Dit verwachtingsmodel zal vervolgens leiden tot een aanbeveling over het behoud *in-situ* of eventueel vervolgonderzoek. Voor het plangebied is tevens gekeken naar de best toepasbare methode voor een eventueel vervolgonderzoek.

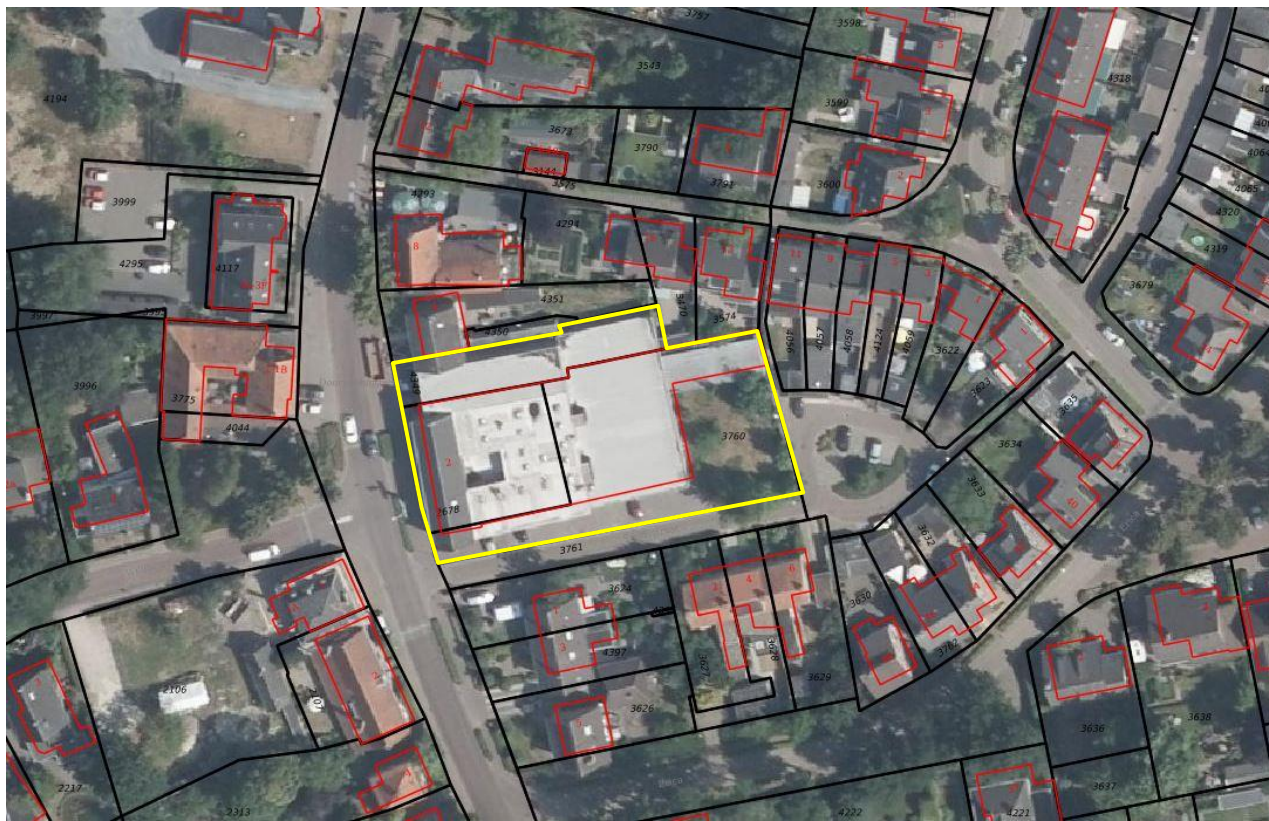
Plangebied

Het plangebied ligt aan de Doornboomstraat in de bebouwde kom van Middelbeers. Momenteel is het plangebied grotendeels bebouwd (leegstaande woningen en bedrijfspand) en in gebruik als tuin. In het westen wordt het plangebied begrensd door de Doornboomstraat, in het noorden door bebouwing aan de straat Pijpestrootje, in het oosten door een pleintje en in het zuiden door de Smidsstraat.

---

² Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, 2011, *Archeologische beleidskaart gemeente Valkenwaard* via www.atlas.odzob.nl).

³ Aangegeven per e-mail op 6 januari 2020.

Figuur 1: De begrenzingen van de onderzoekslocatie op een luchtfoto, aangegeven met het gele kader (Bron: Luchtfoto: PDOK Viewer).

Figuur 2: Verbeelding van de toekomstige situatie binnen het plangebied (Bron: Aangeleverd door de opdrachtgever).

2. WERKWIJZE

Bij het uitvoeren van het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Deze bronnen geven inzicht in bekende, of te verwachten archeologische resten binnen het onderzoeksgebied. Daarnaast zijn deze bronnen van belang voor het opstellen van de landschapsgenese.

Archeologische bronnen

- Archeologische Monumentenkaart (AMK)
- Archeologisch Informatiesysteem (Archis3)
- Archeologische Beleidskaart van de gemeente Oirschot (intergemeentelijke Erfgoedkaart van de Kempen- en A2-gemeenten)
- Archeologische verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Oirschot (intergemeentelijke Erfgoedkaart van de Kempen- en A2-gemeenten)
- Kaart Archeologisch landschap gemeente Oirschot
- Specifieke lokale informatie (heemkundekring, amateurarcheologen)

Bodem- en geomorfologische kaarten

- Bodemkaart (Alterra)
- Geomorfologische kaart (Alterra, uit Archis2)
- Kaart Fysisch landschap (intergemeentelijke Erfgoedkaart van de Kempen- en A2-gemeenten)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2)

Historische kaarten

- Kadastraal minuutplan (1800-1832)
- Historische topografische en militaire kaarten (1830 tot 1978)
- Moderne topografische kaart (tot 2017)

De bovenstaande bronnen worden aangevuld door mogelijke informatie afkomstig van lokale archeologische verenigingen en werkgroepen. De overige aanvullende informatie is terug te vinden in de literatuurlijst.

Het secretariaat van de Heemkundekring Den Beerschen Aard is per e-mail gecontacteerd met de vraag met de vraag om aanvullende informatie betreffende het plangebied. Tot op heden is hierop nog geen reactie ontvangen.

3. BUREAUONDERZOEK

3.1 Landschappelijke situatie - geomorfologie

Voor de geologische beschrijving is gebruik gemaakt van de Lithostratigrafische Indeling van de Ondiepe Ondergrond.⁴

Het plangebied ligt in het zuidelijke zandgebied van Nederland. De ondergrond wordt doorsneden door een aantal zuidoost-noordwest georiënteerde breuken, die de Centrale Slenk/Roerdalslenk en het Kempenblok begrenzen. Het plangebied ligt binnen de dalingszone van de Centrale Slenk ofwel Roerdalslenk. De Centrale Slenk wordt in het westen begrensd door de breuk van Vessem is opgevuld met een zandpakket van meer dan 15 meter dik.⁵ De Felddiessbreuk vormt de westelijke rand van het dalingsgebied van de Centrale Slenk.⁶

Door tektonische bewegingen zijn oude rivierafzettingen van de Rijn en de Maas dicht aan het oppervlak komen te liggen. Deze rivierafzettingen zijn onderdeel van de Formatie van Sterksel en bestaan grotendeels uit matig tot sterk grof grindhoudend zand en grind.⁷ Een groot deel van de formatie is afgezet door een verwilderd riviersysteem dit vangt aan in de laatste periode van het Vroeg-Pleistoceen (circa 1,1 miljoen jaar geleden) en loopt door tot in het Midden-Pleistoceen (circa 475.000 jaar geleden).

Het dekzand is gevormd tijdens de laatste ijstijd (Weichselien; circa 115.000 – 11.700 jaar geleden), aan het eind van het Pleistoceen. Het huidige landschap is in die periode voor een groot deel gevormd. Er ontstond een steeds kouder en droger klimaat.⁸ In deze periode (circa 115.000 – 11.700 jaar geleden) breidde het landijs zich sterk uit in Europa. Gedurende het grootste deel van het Weichselien was de bodem bevroren. Tijdens perioden dat er sprake was van dooi, werd door sneeuwsmeelt- en regenwater veel sediment verspoeld, waarbij fluvioperiglaciale afzettingen zijn gevormd en dalen ontstonden. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn zeer divers in textuur. Ze bestaan uit fijn en grof zand, soms met grind, leemlagen en plantenresten en worden tot de Formatie van Bortel gerekend.⁹ Deze afzettingen zijn in het plangebied in de diepere ondergrond aanwezig.

In de koudste en droogste perioden van het Weichselien, met name tijdens het Laat-Pleniglaciaal (circa 26.000 – 15.700 jaar geleden) en in sommige perioden van het Laat-Glaciaal (circa 15.700 – 11.755 jaar geleden), is de vegetatie grotendeels verdwenen, waardoor op grote schaal verstuiving optrad. De rivierafzettingen en de fluvioperiglaciale afzettingen raakten bedekt met dekzand.¹⁰ Dit dekzand is kalkloos, fijnkorrelig (150 – 210 µm) en arm aan grind. Het dekzand wordt tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Bortel gerekend. Het reliëf dat tijdens de dekzandafzetting is ontstaan, wordt gekenmerkt door vlaktes met depressies en dekzandruggen of dekzandkoppen. Het dekzand werd in verschillende fasen en omstandigheden afgezet, zo is het oude dekzand leemig en het jonge dekzand niet.

Het klimaat werd tijdens het Holoceen warmer en vochtiger. Door het warmere klimaat smolten de in het Weichselien gevormde ijskappen en steeg de relatieve zeespiegel snel. Het landschap in de regio is door geologische processen weinig meer veranderd. Het dekzand werd door de toenemende vegetatie vastgelegd en de beken sneden zich in. Hierbij volgden ze de natuurlijke laagten, zoals de eerder gevormde dalen.

Op de geomorfologische kaart (Bijlage 4) is het plangebied niet gekarteerd, vanwege de ligging in de bebouwde kom. Op basis van extrapolatie van de omliggende landschappelijke eenheden, ligt het plangebied waarschijnlijk op een dekzandrug / golvende dekzandvlakte (code 3K14 / 3L5). Deze zandrug wordt doorsneden door de dalen van de Grote en Kleine Beerze (respectievelijke ten westen en ten oosten van Middelbeers, code 2R5).¹¹

4 De Mulder 2003; www.dinoloket.nl: TNO, 2013. Lithostratigrafische Nomenclator van de Ondiepe Ondergrond, versie 2013.

5 Berendsen 1997 (herdruk 2008), 28-29.

6 Berendsen 2005, 31.

7 De Mulder 2003.

8 Berendsen 2008, 183; Stouthamer, Cohen en Hoek 2015, 205.

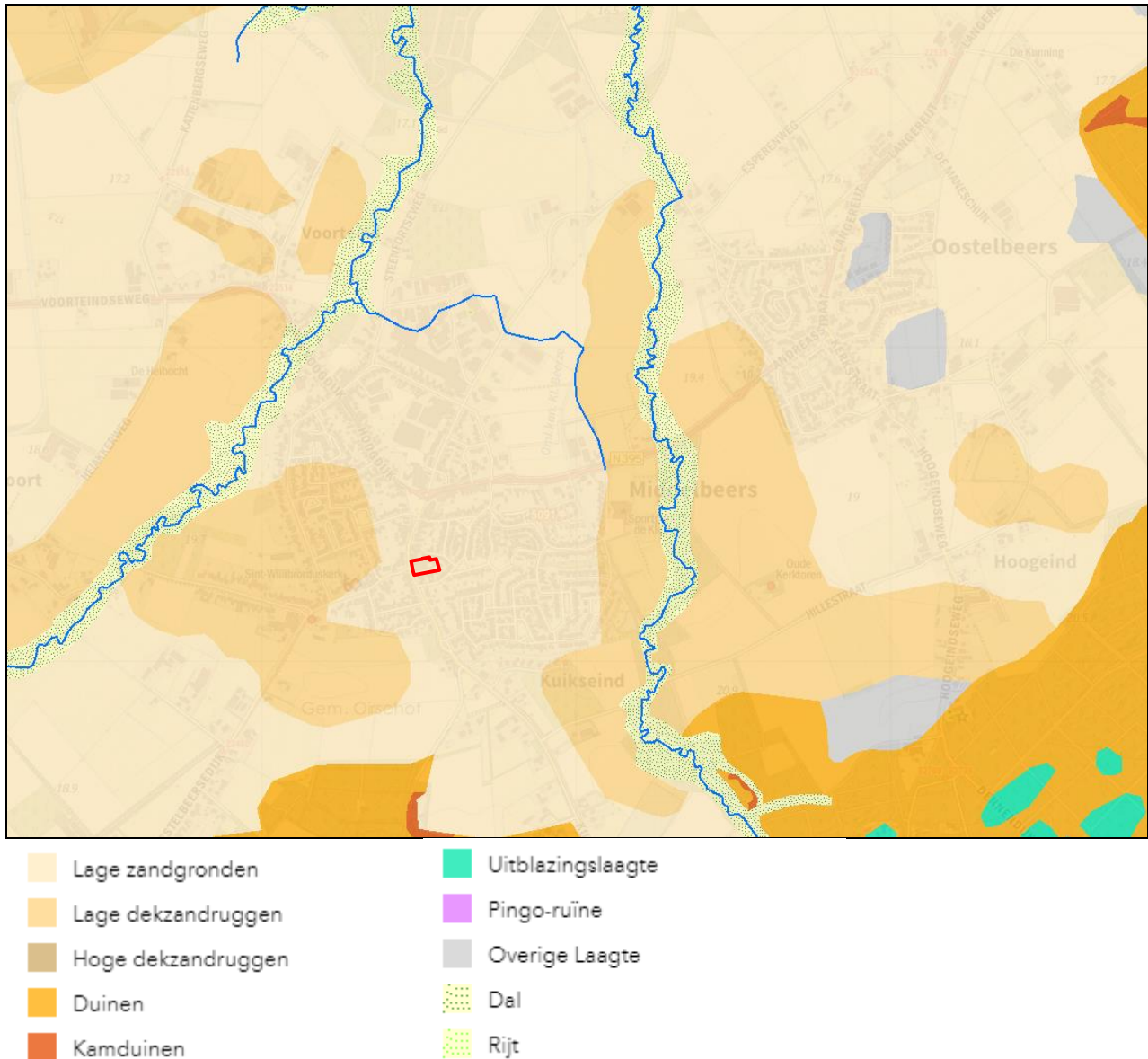
9 Berendsen 2008, 189.

10 Berendsen 2004, 190.

11 De coderingen op de Geomorfologische kaart zijn in 2017 aangepast (Maas, Van Delft en Heidema 2017). De geomorfologische coderingen 3K14, 3L5 en 2R5 corresponderen met de coderingen B53, L51 en R42. De geomorfologische eenheden en ligging zijn wel hetzelfde.

Volgens de kaart Fysisch landschap van de gemeente Oirschot ligt het plangebied in een zone die wordt gekenmerkt 'lage zandgronden' (figuur 3). Direct ten westen en ten oosten, langs de Grote en de Kleine Beerze, liggen 'lage dekzandruggen'.¹²

Het kaartbeeld van het AHN (Bijlage 6) laat zien dat het plangebied en directe omgeving relatief laag in het landschap ligt. De rondom de kern gelegen dekzandruggen (bijlage 5, code 3K14) ten westen en oosten van het plangebied, liggen hoger in het landschap. De beekdalen aan weerszijden van Middelbeers staan duidelijk als laaggelegen zones weergegeven.

Figuur 3: het plangebied op de kaart Fysisch landschap van de gemeente Oirschot, aangegeven met het rode kader (Bron: www.atlas.odzob.nl).

¹² www.atlas.odzob.nl.

3.2 Landschappelijke situatie - bodem

Op de bodemkaart (Bijlage 5) is het plangebied vanwege de ligging in de bebouwde kom niet gekarteerd. Rondom de bebouwde zone komen hoge zwarte enkeerdgronden gevormd in leemarm en zwak lemig fijn zand (code zEZ21) voor.¹³ Vermoedelijk komen deze gronden ook in het ongekarteerde deel voor.

Bij enkeerdgronden is sprake van een esdek. Dit esdek of plaggendek is ontstaan doordat in sommige gevallen al vanaf de late middeleeuwen op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd toegepast. Om de grond vruchtbaarder te maken, werden plaggen met het mest van het vee vermengd en op de akkers uitgespreid. In de loop der tijd is hierdoor een plaggendek op de oorspronkelijke bodem ontstaan.¹⁴

De totale dikte van het plaggendek is bij de enkeerdgronden meer dan 50 cm.¹⁵ De bouwvoor (Aap-horizont) is grijsbruin tot zwart van kleur. Hieronder liggen oudere niveaus/lagen van het plaggendek (Aa-horizont), die meestal wat lichter van kleur zijn. Dergelijke cultuurdrekken kunnen een beschermende werking hebben voor de potentieel aanwezige archeologische lagen.

De hoge enkeerdgronden betreffen de oudste opgehoogde gronden, die over het algemeen op de hogere dekzanden liggen. De lage enkeerdgronden werden pas later in gebruik genomen vanwege de lagere ligging in het beekdal. Door de hogere grondwaterstand was de sterke ophoging met plaggen niet alleen noodzakelijk voor de bemesting maar ook om de nattere gronden toegankelijk te maken.

De kans bestaat dat er onder het esdek nog een restant van het oorspronkelijke bodemprofiel wordt aangetroffen. Dit hoeft echter niet zo te zijn zoals vaker blijkt bij archeologisch onderzoek in het oosten van Brabant. Indien sprake is geweest van een snelle ophoging, dan zou men onder het esdek nog een intacte A-horizont kunnen vinden. Deze laag onderscheidt zich door een hoger humusgehalte en een meer donkere kleur. Echter, door verploeging zijn vaak de oorspronkelijke A- en E-horizont meestal reeds opgenomen in het esdek. Indien de oorspronkelijke bodem bestaat uit een podzolbodem kunnen op een dieper niveau nog (restanten van) een B- en/of BC- horizont voorkomen.

Grondwatertrap

De mogelijk aanwezige gronden worden gekenmerkt door een gemiddeld lage grondwaterstand, te weten grondwatertrap VI. Dit zijn de gemiddelde grondwaterstanden die op de bodemkaart staan aangegeven. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen de 40 en 80 cm beneden maaiveld ligt. De gemiddeld laagste grondwaterstand ligt dieper dan 120 cm beneden maaiveld. Deze lage grondwaterstand zorgt voor slechte bewaringsomstandigheden voor eventuele organische resten.

3.3 Bewoningsgeschiedenis – historisch overzicht

De bestudeerde en beschikbare bronnen hebben het volgende beeld kunnen schetsen over de geschiedenis van Middelbeers.

Het plangebied ligt aan de Doornboomstraat in de oude dorpskern van Middelbeers. Middelbeers is als nederzetting ontstaan aan de beek de Grote Beerze in de late middeleeuwen. Oorspronkelijk was sprake van twee afzonderlijke parochies te Middelbeers en Oostelbeers. In de middeleeuwen is sprake van *Bersia* en *Berse*. De naam zou verwijzen naar 'bron'.¹⁶

De latere vermeldingen van de afzonderlijke plaatsnaam Middelbeers als *Middelbeerze* en *Myddel Berze* stammen uit de 16^e eeuw, in respectievelijk 1542 en 1573. De naam is een verwijzing naar de ligging ten opzichte van de nabij gelegen dorpen Westelbeers en Oostelbeers. Het voorvoegsel *beers* is vermoedelijk een verbastering van *bersa* 'omhaagd jachtgebied' of 'jachthaag'.¹⁷

---

13 Alterra 2009, kaartblad 51 West.

14 Hiddink en Renes 2007.

15 De Bakker en Schelling 1989, 141.

16 SRE Milieudienst (Omgevingsdienst Zuidoost Brabant) 2011, *Catalogus Cultuurhistorische Inventarisatie Erfgoedkaart Oirschot*, 41.

17 Van Berkel en Samplonius 2006, 295 en 337.

Middelbeers ontwikkelde zich als agrarische nederzetting tussen de lopen van de Grote en de Kleine Beerze in een relatief laag gebied, gelegen tussen hoger gelegen akkergebieden. De bebouwing werd gevormd als een bewoningslint, bestaande uit boerderijen aan de Doornboomstraat en het zuidelijke verlengde de Kuikseindseweg, de uitvalsweg richting het buurtschap Kuikseind en het dorp Vessem. Het noordelijke verlengde van de Doornboomstraat wordt gevormd door Het Ven dat via de Neereindseweg een verbindingsweg vormt met het noordoostelijk gelegen Oostelbeers. Het dorpshart werd gevormd ter plaatse van een driehoekig plein waar ook het raadhuis werd gebouwd. De kerk van Middelbeers werd in de 15^e eeuw gebouwd op een kleine dekzandrug, aan de Willibrordstraat, op de oostelijke rand van de westelijk gelegen akkers.¹⁸ Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn er enkele tientallen woningen vernield of verwoest in Middelbeers.¹⁹ In de jaren 1942 en 1944 stortte een vliegtuig neer in Middelbeers en in Vessem-Middelbeers.²⁰ Er zijn geen gegevens dat binnen of in de directe omgeving van het plangebied oorlogsgelateerde gebeurtenissen hebben plaatsgevonden, maar dit is niet uit te sluiten.

3.4 Bewoningsgeschiedenis – archeologische waarden

Op de leidende Archeologische verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Oirschot (als onderdeel van de Erfgoedkaart Kempengemeenten) is het bebouwde deel van het plangebied aangemerkt als een gebied zonder archeologische verwachting. Voor het onbebouwde deel in het zuidoostelijke deel van het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting (historische kern, bijlage 4).²¹

In de omgeving van het plangebied (binnen een straal van 1 km) zijn twee archeologisch monumenten en zijn meerdere archeologische waarnemingen en onderzoeksmeldingen bekend. Tenzij anders is vermeld werden de vindplaatsen aangetroffen op de hoge (dek)zandgronden.

Monumentnummer 3001 en zaakidentificatie 2926355100

Op een afstand vanaf 410 meter ten westen van het plangebied ligt een monument van hoge archeologische waarde. Het ligt deels in een beekdal en grotendeels binnen een golvende dekzandvlakte. Het gaat om een terrein met sporen van bewoning uit de Romeinse tijd. Deze bevinden zich onder een esdek van 110 cm dik. In een vlakbij gelegen bouwput werden in 1969 talrijke scherven Romeins en (in mindere mate) ijzertijd aardewerk aangetroffen.

Monumentnummer 1339

Een beschermd monument van zeer hoge archeologische waarde ligt op een afstand vanaf 720 meter ten oosten van het plangebied. Het ligt binnen de hoge (dek)zandgronden aan de oostelijke oever van de Beerze. Het gaat om een terrein met resten van een kerk, een bijbehorend kerkhof alsmede sporen van bewoning uit de late middeleeuwen en sporen van bewoning uit de ijzertijd. In het hart van het gebied staat een kerktoeren. Deze is beschermd als bouwkundig monument. Het terrein waarbinnen de kerk en het kerkhof liggen, is omsloten door een aarden wal en is duidelijk verhoogd. Op de onderliggende dekzandrug zijn in boringen vondsten aangetroffen uit een periode die loopt van de steentijd tot de late middeleeuwen. Het monument omvat een deel van een essencomplex ten zuiden van het dorp Oostelbeers. In het westen wordt het begrensd door het oude beekdal van de Kleine Beerze, in het zuiden door bos en in het oosten door het gehucht Hoogeind. Het circa 78 ha grote gebied wordt gekenmerkt door een open landbouwareaal.

Zaakidentificatie 2063956100 en 3989424100

Op 80 meter ten noordoosten van het plangebied heeft Bilan in 2005 een booronderzoek uitgevoerd in de bebouwde kom van Middelbeers. Door de verstoorde overgang van het esdek naar de diepere ondergrond en het ontbreken van relevante archeologische resten, werd archeologisch vervolgonderzoek tot onder het esdek niet nodig geacht. Er zijn geen aanwijzingen voor archeologische sites onder het esdek. Door het aantreffen van puin en baksteen in boringen 1 en 6 en het stuiken van de boor in boring 2, telkens vanaf ca. 50 cm –mv, werd archeologische graafbegeleiding aanbevolen voor de huidige onbebouwde delen van het plangebied.

18 SRE Milieudienst (Omgevingsdienst Zuidoost Brabant) 2011, *Catalogus Cultuurhistorische Inventarisatie Erfgoedkaart Oirschot*, 81.

19 Van Blankenstein 2006, 138; www.canonvanoirschot.nl.

20 Auwerda en Grimm 2008; www.bhic.nl.

21 SRE Milieudienst (Omgevingsdienst Zuidoost Brabant) 2011, *Erfgoedkaart Kempen- en A2 gemeenten: kaartbijlage 12.6 Archeologische verwachtingen- en waardenkaart Gemeente Oirschot*.

Dit advies geldt bij een bodemverstoring vanaf 50 cm –mv (zaakidentificatie 2063956100). Door Antea Group Archeologie werd in 2016 voor het centrale deel van het plangebied een bureauonderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan staan niet in Archis vermeld (zaakidentificatie 3989424100).

Zaakidentificatie 2222837100

In 2018 voerde Aeres Milieu een bureau- en booronderzoek uit voor een terrein aan de Willibrordstraat, op een afstand vanaf 20 meter ten zuidwesten van het plangebied. Op basis van het uitgevoerd booronderzoek kon worden gesteld dat de verwachte enkeerdgronden, zoals beschreven in het bureauonderzoek, slechts in verstoorde vorm aanwezig lijken te zijn. In drie boringen ligt het plaggendek direct op de C-horizont, terwijl in drie andere boringen sporen van een oud bodemprofiel te herkennen zijn. De gevelektheid van de overgang naar de C-horizont doet vermoeden dat de bodem niet meer intact is.

De oorspronkelijk aanwezige B-horizont is niet meer intact en is duidelijk geroerd. Ook de scherpe overgang naar de C-horizont doet vermoeden dat het gebied sterk verstoord is. Hoewel niet kan worden uitgesloten dat eventuele dieper reikende sporen (zoals putten en greppels) nog aanwezig kunnen zijn in de ondergrond, zullen deze sporen solitair van aard zijn, waardoor de informatie waarde zeer beperkt is. Derhalve werd geadviseerd dat verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk wordt geacht.²²

Zaakidentificatie 2101490100 en 4569027100

In 2005 werd door Bilan een booronderzoek uitgevoerd binnen de bebouwde kom, op een terrein op 425 meter ten noordoosten van het plangebied (zaakidentificatie 2101490100). In 2017 werd voor de locatie door RAAP een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Op basis van het vooronderzoek werden er in het plangebied resten vanaf het laat-paleolithicum t/m de nieuwe tijd verwacht. Tijdens het onderzoek werden 12 sleuven gegraven. Tijdens het onderzoek werden slechts 11 antropogene sporen aangetroffen. De sporen bestaan uit twee kuilen en negen greppels. Voorts zijn er natuurlijke verstoringen en recente verstoringen opgetekend. Behalve de bakstenen werden geen vondsten aangetroffen. Op basis van het geringe aantal en aard van de sporen, alsmede het ontbreken van archeologische vondsten, is het duidelijk dat er geen bewoning (of begraving) heeft plaatsgevonden in het plangebied. Het lijkt erop dat het gebied van oudsher extensief is gebruikt, in de nieuwe tijd met name als akkerland, maar sporadisch ook voor bijvoorbeeld zandwinning.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek stelt RAAP dat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats (zaakidentificatie 4569027100).

Zaakidentificatie 2062676100

Sweco voerde in 2005 een booronderzoek uit op 350 meter ten zuidoosten van het plangebied. Het terrein ligt deels op een dekzandrug en grotendeels binnen de golvende dekzandvlakte. Tijdens het veldonderzoek werden de verwachte hoge zwarte enkeerdgronden aangetroffen. Het bodemprofiel bleek sterk verstoord, waarschijnlijk ten gevolge van landbouwactiviteiten. Tijdens het booronderzoek werden in het plangebied twee archeologische indicatoren aangetroffen. Omdat deze werden gevonden in een sterk verstoorde laag, kunnen hieraan geen conclusies worden verbonden. Eenduidige archeologische waarden zijn bovendien niet vastgesteld. Om deze redenen werd géén aanbevelingen ten aanzien van behoud van archeologische waarden, of een vervolgonderzoek gedaan.

Zaakidentificatie 2404325100

In 2013 werd door IDDS een booronderzoek uitgevoerd op 580 meter ten zuiden van het plangebied. De locatie ligt deels op een landduin. Uit de boringen bleek dat het naastgelegen ven vroeger groter was en ten minste ook het plangebied omvatte. De venbodem was, hoewel sterk geroerd, nog herkenbaar aanwezig op het dekzand, op een diepte van 0,7 tot 1,0 meter –mv. Het ven is gedempt met een dikke laag matig humeus zand, waarschijnlijk om akkerland te maken. In het kader van de natuurontwikkeling was de akker weer omgevormd tot heidegebied, waarvoor een laag voedselarm zand is aangebracht. Door de ligging van het plangebied in een ven en de recente bodem bewerkingen, wordt de archeologische verwachting voor dit plangebied verlaagd tot een lage verwachting. Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek werd geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.

Zaakidentificatie 4037286100 en 4569027100

Voor een tracé van Hilvarenbeek via Middelbeers naar Oirschot voerde Vestigia in 2017 een bureauonderzoek uit in verband met de reconstructie van de N395. Dit tracé ligt op 170 meter ten noorden van het plangebied.

---

²² Vroomans, Hagens en Van der Feest 2018.

Er werd een vervolgonderzoek geadviseerd. Naar aanleiding van de conceptversie heeft de provincie Noord-Brabant aangegeven dat nader archeologisch onderzoek niet noodzakelijk wordt geacht omdat, gezien de aanwezigheid van kabels en leidingen, de ondergrond in de voor vervolgonderzoek in aanmerking komende locaties waarschijnlijk reeds verstoord is. In 2019 is nog een bureauonderzoek voor dit tracé uitgevoerd, waarbij voor enkele deellocaties een vervolgonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek werd geadviseerd.

Zaakidentificatie 2222837100

In 2009 werd door BAAC een bureau- en booronderzoek uitgevoerd ter plaatse van het landgoed Middelbeers, op 870 meter ten noordoosten van het plangebied. Uit het bureauonderzoek gold een hoge verwachting voor archeologische vindplaatsen (nederzettingssporen en grafvelden) vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijd en een specifieke hoge verwachting voor nederzettingssporen vanaf de late prehistorie tot en met de middeleeuwen. Uit het veldonderzoek bleek dat er in het plangebied een dik humeus dek met een dikte van 60-110 cm aanwezig is. De onderkant van het humeuze dek is echter sterk gevlekt, hetgeen waarschijnlijk het resultaat is van verspitting/verploeging ten behoeve van grondverbetering. Door de perifere ligging aan de rand van de dekzandrug was het plangebied waarschijnlijk relatief laag gelegen en heersten er dus relatief vochtige omstandigheden in vergelijking met hoger op de dekzandrug. De bleke kleur van de C-horizont lijkt dit te bevestigen. Er werd geen vervolgonderzoek geadviseerd.

3.5 Bewoningsgeschiedenis – historisch materiaal

In het kader van het bureauonderzoek is historisch kaartmateriaal bestudeerd. Op het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (figuur 4)²³ is de huidige loop van de Kuikseindseweg en het verlengde de Doornboomstraat al te zien. Aan deze straat is al meerdere bebouwing aanwezig. Het plangebied zelf ligt in een groter onbebouwd perceel dat volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT)²⁴ behorende bij het minuutplan, in gebruik is als weiland.

Op de Veldminuut uit circa 1845-1850 (figuur 5) is dezelfde situatie te zien. Het plangebied ligt in een onbebouwd weilandperceel. Er is al veel bebouwing aanwezig aan de Kuikseindseweg – Doornboomstraat als onderdeel van de dorpskern van Middelbeers. Direct ten westen is de huidige Willibrordstraat te herkennen. Sporadisch is bebouwing aanwezig aan deze straat. Verder zuidwestelijk is aan deze straat de kerk te herkennen.

Volgens de kaart uit 1900 blijkt er een gebouw aanwezig is binnen het westelijke deel van het plangebied, direct aan de Doornboomstraat. Ook op de kaart uit 1930 is een gebouw ter plaatse aanwezig. Het overige deel is als tuin/erf en als bouwland in gebruik.

In 1963 lijkt dit gebouw plaats te hebben gemaakt voor meerdere kleinere gebouwen.

Al de gebouwen binnen het plangebied (Doornboomstraat 2) werden volgens de gegevens in Bag Viewer in 2000 gebouwd.²⁵

---

23 www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl Gemeente Oirschot, sectie D, blad 2. Minuutplannen zijn de oorspronkelijke kadastrale kaarten die zijn vervaardigd vanaf 1811 en 1812 in navolging van de Fransen o.l.v. Napoleon Bonaparte. Het zijn grondbeschrijvingen (kadasters) van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen.

24 OAT = Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel. Dit is een register uit 1832 waarin diverse gegevens in vermeld staan die betrekking hebben op de betreffende percelen, zoals de eigenaar, beroep en woonplaats, alsmede het grondgebruik en de oppervlakte.

25 www.bagviewer.kadaster.nl.

Figuur 4: Uitsnede van het kadastraal minuutplan uit 1811-1832, met in het rood het plangebied aangegeven (Bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Figuur 5: Historisch kaartmateriaal uit respectievelijk 1845-1850, 1900, 1930 en 1963, met in het rood het plangebied aangegeven (Bron: www.topotijdreis.nl).

4. VERWACHTINGSMODEL

Jager-verzamelaars uit het paleolithicum en mesolithicum hebben als woon- en verblijfplaats vaak voor de flanken van hoger liggende terreingedeelten in het landschap gekozen. Bij voorkeur in de buurt van (open) water. Nabij gelegen watervoorzieningen waren belangrijk voor drinkwater en de aanwezige biodiversiteit. Dit vergemakkelijkt de jacht en het verzamelen van plantaardig voedsel.

Op de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd, vanwege de ligging in de bebouwde kom. Op basis van extrapolatie ligt het plangebied waarschijnlijk op een dekzandrug of golvende dekzandvlakte. Volgens de kaart Fysisch landschap van de gemeente Oirschot ligt het plangebied in een zone van lage zandgronden. De zandgronden en de kern van Middelbeers wordt geflankeerd door de beekdalen van de Grote en Kleine Beerze. Het kaartbeeld van het AHN laat zien dat het plangebied en directe omgeving relatief laag in het landschap ligt. De dekzandruggen ten westen en oosten van het plangebied liggen beduidend hoger in het landschap. Met name zullen dergelijke hooggelegen dekzandruggen, direct bij watervoorzieningen, ideale bewoningslocaties voor jager-verzamelaars zijn geweest. In de omgeving zijn geen vuursteenvondsten bekend. Om deze redenen wordt een lage verwachting toegekend voor vindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot en met het mesolithicum. Binnen het plangebied worden enkeerdgronden verwacht. Deze gronden hebben een dek (eerdlaag) dat een conserverende werking kan hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. Resten uit de periode laat-paleolithicum en mesolithicum worden onder het verwachte plaggen- of esdek of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit tijdelijke bewoningssporen, haardkuilen, vuursteenstrooiingen.

Vanaf het (laat-)neolithicum ontstaan de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door meer sedentaire nederzettingen. De nederzettingen worden gekenmerkt door (semi-)permanente woningen die soms diep in de grond gefundeerd waren. Vanaf deze perioden heeft men nog steeds een voorkeur voor hoger en droger gelegen gebieden.

De ligging van het plangebied binnen een zone van relatief laaggelegen (dek)zandgronden zal een weinig aantrekkelijke vestigingslocatie zijn geweest. Men zal met name de (centrale delen van de) hooggelegen dekzandruggen hebben gekozen. In de omgeving zijn enige vindplaatsen bekend uit de ijzertijd en de Romeinse periode, gelegen op de dekzandruggen en direct langs de beekdalen. Voor het plangebied geldt een middelhoge verwachting voor zowel nederzettingsresten uit de periode neolithicum tot en met de ijzertijd als voor nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. Resten worden onder het verwachte plaggen- of esdek of in de oorspronkelijke bodem verwacht en kunnen bestaan uit cultuurlagen, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, fragmenten aardewerk, natuursteen of gebruiksvoorwerpen.

Het plangebied ligt aan de splitsing van de Kuikseindseweg – Doornboomstraat en de Willibrordstraat en maakt deel uit van de historische dorpskern van Middelbeers. De nederzetting Middelbeers ontwikkelde zich als een bewoningslint van boerderijen aan de Doornboomstraat en de Kuikseindseweg (de uitvalsweg richting het buurtschap Kuikseind en het dorp Vessem). Uit historisch kaartmateriaal blijkt dat sinds tenminste het begin van de 19^e eeuw meerdere bebouwing aanwezig was aan de genoemde splitsing en in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. Het plangebied zelf was in de 19^e eeuw onbebouwd en raakt pas omstreeks 1900 bebouwd. Het overige deel van het plangebied is dan als tuin of erf en als bouwland in gebruik. Gezien de ligging aan de splitsing van wegen in de dorpskern is het aannemelijk dat de er vóór omstreeks 1800 wel bebouwing binnen het plangebied aanwezig was die in oorsprong terug kunnen gaan tot de late middeleeuwen. Op basis hiervan geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor nederzettingsresten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Archeologische resten worden vanaf het maaiveld verwacht en kunnen bestaan uit onder andere cultuurlagen, funderingsresten, paalkuilen/-gaten, afvalkuilen, gebruiksvoorwerpen van bijvoorbeeld natuursteen, fragmenten aardewerk en sporen van agrarische activiteiten.

Wat betreft de conservering en gaafheid van eventuele archeologische resten kan het volgende gesteld worden: Wegens de vermoedelijke aanwezigheid van enkeerdgrond en daarmee een esdek waren archeologische resten beschermd tegen latere invloeden. Over het algemeen kunnen (anorganische) vondsten en sporen onder een dergelijk dek in goede toestand worden aangetroffen. Mogelijke vuursteenvindplaatsen zouden echter verstoord kunnen zijn als gevolg van de aanleg van het esdek, en de eerste bewerking ervan. Hierdoor is vaak de top van de natuurlijk bodem opgenomen in het bovenliggende opgebrachte dek. Wat betreft de organische resten is het afhankelijk hoe diep het grondwater zit. Bij hoge enkeerdgronden zijn de omstandigheden voor het aantreffen

van organische resten minder goed: door de relatief lage grondwaterstand (GWT VI) kunnen organische resten vaak enkel in dieper, waterhoudende sporen zoals waterputten bewaard blijven.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Laat-paleolithicum – mesolithicum	Laag	Bewoningssporen, tijdelijke kampementen: vuursteen artefacten, haardkuilen	Onder het mogelijk aanwezige plaggendek of eerdlaag in de oorspronkelijke bodem
Neolithicum – IJzertijd	Middelhoog	Nederzettingsresten, cultuurlaag, botresten, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	Onder het mogelijk aanwezige plaggendek of eerdlaag in de oorspronkelijke bodem
Romeinse tijd – vroege middeleeuwen	Middelhoog	Nederzettingsresten, cultuurlaag, botresten, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen	Onder het mogelijk aanwezige plaggendek of eerdlaag in de oorspronkelijke bodem
Late middeleeuwen – nieuwe tijd	Hoog	Cultuurlaag, fragmenten aardewerk, natuursteen, gebruiksvoorwerpen, Sporen van agrarische activiteiten, losse fragmenten aardewerk	Vanaf het maaiveld

Tabel 2: Archeologische verwachting per periode.

Bodemverstoring

Als gevolg van de huidige bebouwing en 20^e eeuwse voorgangers hiervan zal de bodem binnen het plangebied tot zekere diepte verstoord zijn geraakt. De huidige bebouwing binnen het plangebied (Doornboomstraat 2) werden volgens de gegevens in 2000 gebouwd.²⁶

Uit bestudering van 20^e eeuwse topografische kaarten blijkt dat binnen het plangebied zowel in de jaren zeventig als in de jaren tachtig verbouwingen, vervangingen en/of nieuwbouw hebben plaatsgevonden (zie figuur 6).²⁷

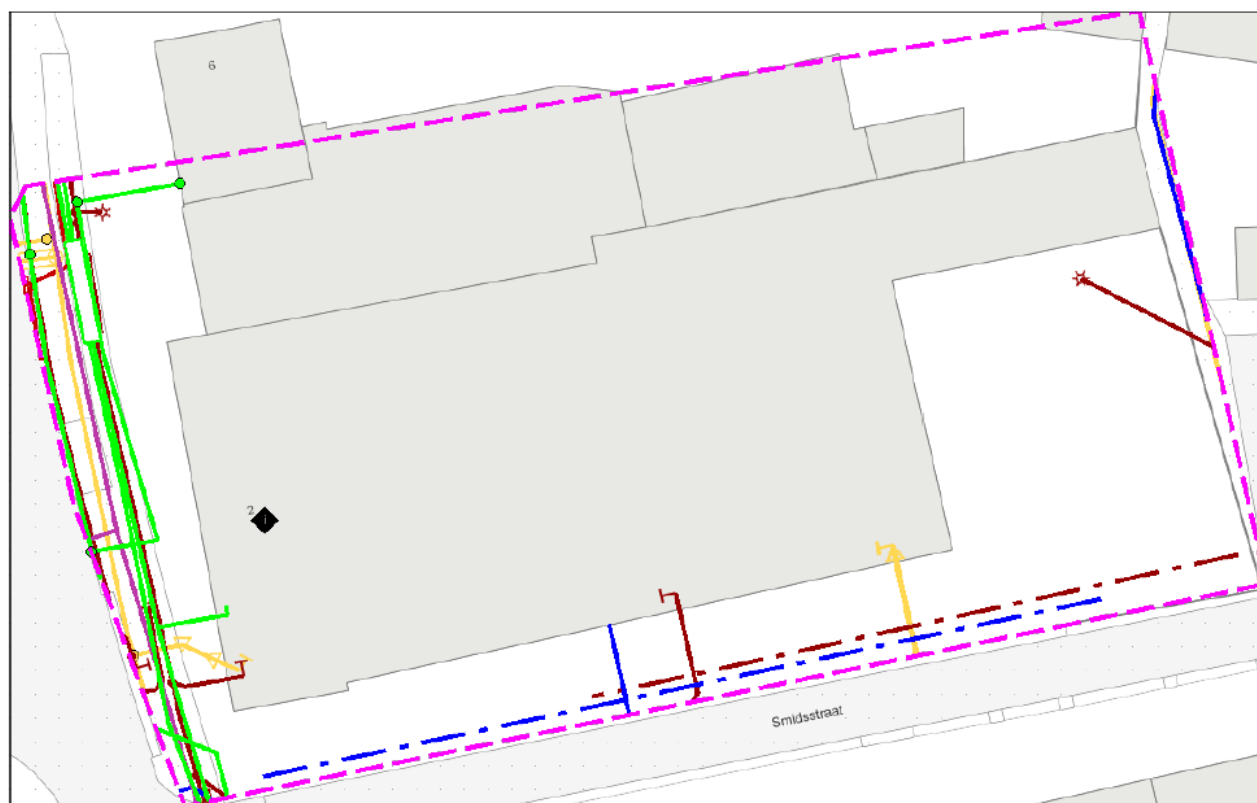
Op de KLIC-melding (uitgevoerd op 24 januari 2020) is te zien dat er meerdere kabels/leidingen aanwezig zijn rondom de huidige bebouwing (zie figuur 7). Deze bevinden zich met name aan de westelijke zijde, tussen de Doornboomstraat en de bebouwing. Ook aan de zuidelijke zijde, vanaf de Smidsstraat tot aan de bebouwing, en in het tuintje in het zuidoostelijke deel, zijn leidingen aanwezig. Als gevolg hiervan zal de bodem ter plaatse tot tenminste 0,6 meter -mv zijn verstoord.

²⁶ www.bagviewer.kadaster.nl.

²⁷ www.bagviewer.kadaster.nl.

Figuur 6: Het plangebied op de topografische kaarten van 1973 (links) en 1984 (rechts), aangegeven met het rode kader (Bron: www.topotijdreis.nl).

Figuur 7: De binnen het plangebied aanwezige kabels en leidingen, zoals aangegeven op de KLIC-melding (Bron: www.kadaster.nl).

5. AANBEVELINGEN

Uit het gespecificeerde archeologische verwachtingsmodel blijkt dat voor het plangebied een lage verwachting geldt voor resten uit het laat-paleolithicum tot en met mesolithicum. Er geldt een middelhoge archeologische verwachting voor nederzettingsresten uit de periode neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen en een hoge verwachting voor nederzettingsresten uit de periode late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

Uit de gegevens blijkt dat het plangebied grotendeels is bebouwd. Deze huidige bebouwing stamt uit 2000. In de jaren zeventig en tachtig van de 20^e eeuw was ter plaatse ook meerdere bebouwing aanwezig en vonden meerdere malen verbouwingen en/of nieuwbouw plaats. Ter plaatse van de onbebouwde delen bevinden zich meerdere kabels en leidingen.

Als gevolg hiervan zal het plangebied grotendeels tot geheel verstoord zijn geraakt, hetgeen ook tot uiting komt op de Archeologische beleidskaart en de Archeologische verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Oirschot. Hierop staat de huidige bebouwing aangegeven als een gebied zonder archeologische verwachting: gebieden waar het bodemprofiel als gevolg van archeologisch onderzoek, aangetoonde ontgroningen, recente bebouwing en funderingen zodanig verstoord is, dat eventuele archeologische resten als verloren beschouwd mogen worden, of in ieder geval zodanig zijn aangetast dat zij niet meer voor onderzoek of bescherming in aanmerking komen. Op deze terreinen rusten geen beperkingen ten aanzien van archeologie.²⁸

Op de genoemde gemeentelijke kaarten staat het zuidoostelijke deel van het plangebied aangegeven met een hoge archeologische verwachting. Dit deelgebied heeft echter een gering oppervlak en zal bovendien zijn verstoord als gevolg van kabels en leidingen en de voormalige bebouwing.

De toekomstige verstoringsdiepte tot circa 0,75 meter –mv reiken. De kans wordt zeer klein geacht dat hierbij op basis van bovenstaande gegevens nog archeologische resten zouden kunnen worden aangetroffen. Om die reden wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek nodig geacht.

Dit advies moet gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Oirschot. Deze zal vervolgens een besluit nemen over de vervolgpprocedure. Tot die tijd kan er nog niet begonnen worden met bodemverstoring activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoring.

Het uitgevoerde onderzoek is verricht conform de gestelde eisen en gebruikelijke methoden. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de toestand van het aanwezige bodemarchief. Hiermee kan de beschadiging dan wel vernietiging als gevolg van de voorgenomen verstoring van een mogelijk aanwezig bodemarchief tot een minimum worden beperkt.

Echter kan door de aard van het onderzoek niet volledig worden uitgesloten dat er archeologische resten aan- of afwezig zullen zijn. Indien tijdens de graafwerkzaamheden toch archeologische sporen of resten worden aangetroffen, dient hiervan gemeente Oirschot conform Artikel 5.10 (Archeologische toevalsvondst) en Artikel 5.11 (Waarneming) van de Erfgoedwet 2016.

---

28 Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, 2011, *Archeologische beleidskaart gemeente Valkenwaard* via www.atlas.odzob.nl.

LITERATUURLIJST

Auwerda, F./ P. Grimm, 2008: *Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Den Haag.

Bakker, de, H., 1966: De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland, in *Boor en spade: verspreide bijdragen tot de kennis van de bodem van Nederland*, Wageningen.

Bakker de, H./J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland. Fysische geografie van Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 1996 (herdruk 2008): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en Geomorfologie*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berkel, G. van, en K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*, Utrecht (Prisma).

Blankenstein, van, E., 2006: *Defensie- en oorlogsschade in kaart gebracht (1939 – 1945)*, Zeist.

Cate, ten, J. A. M./ A. F. van Holst/ H. Kleijer/ J. Stolp, 1995: *Handleiding bodemgeografisch onderzoek, richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem*, Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.

Hiddink, H.,/H. Renes, 2007: 'De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg', in: Van Doesburg e.a. (red.), 2007: *Essen in zicht: Essen en plaggendecken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (RCE).

Mulder, de, E.J.F./ M.C. Geluk/ I. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Utrecht.

SIKB, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek, Deel: karterend booronderzoek*, Gouda.

Stiboka (Stichting voor Bodemkartering), 1985: *Toelichting bij de kaartbladen 50 Oost Tilburg en 51 West Eindhoven*, Wageningen.

Stouthamer, E./ K.M. Cohen/ W.Z. Hoek, 2015: *De vorming van het land. Geologie en Geomorfologie*, Utrecht.

TNO, 2008: *Geologische overzichtskaart van Nederland*, (www.dinoloket.nl).

Vroomans, M.A.K./ D. Hagens/ N.J.W. van der Feest, 2018: *Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek, door middel van boringen, Willibrordlaan 1 te Middelbeers*, Roermond (Aeres Milieu rapport AM17516).

Zonneveld, J.I.S., 1981: *Vormen in het landschap, hoofdlijnen van de geomorfologie*, Utrecht.

Digitale bronnen:

www.archis.cultureelerfgoed.nl
www.arcgis.com
www.bagviewer.kadaster.nl

www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
www.bhic.nl
www.canonvanoirschot.nl
www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/bronnen-en-kaarten/overzicht
www.topotijdreis.nl

Archeologische kaarten en databestanden:

Alterra 2009: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000, blad 51 West*, Wageningen.

Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.

Archeologisch Informatie Systeem II (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2015.

SRE Milieudienst (Omgevingsdienst Zuidoost Brabant), 2011: *Archeologische Verwachtingskaart van de gemeente Oirschot*, Eindhoven (geraadpleegd via www.atlas.odzob.nl).

SRE Milieudienst (Omgevingsdienst Zuidoost Brabant), 2011: *Archeologische Beleidskaart van de gemeente Oirschot*, Eindhoven (geraadpleegd via www.atlas.odzob.nl).

SRE Milieudienst (Omgevingsdienst Zuidoost Brabant), 2011: *Kaart Fysisch landschap van de gemeente Oirschot*, Eindhoven (geraadpleegd via www.atlas.odzob.nl).

BIJLAGE 1

Topografische overzichtskaart

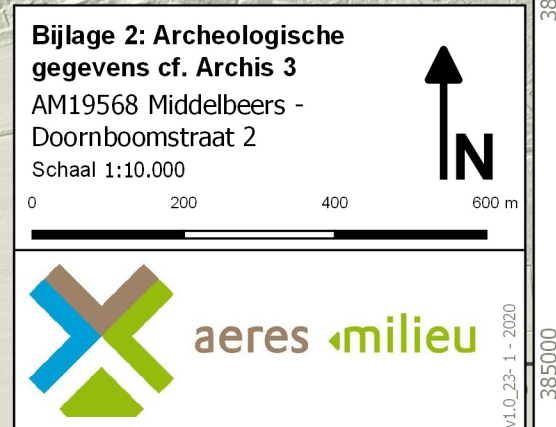
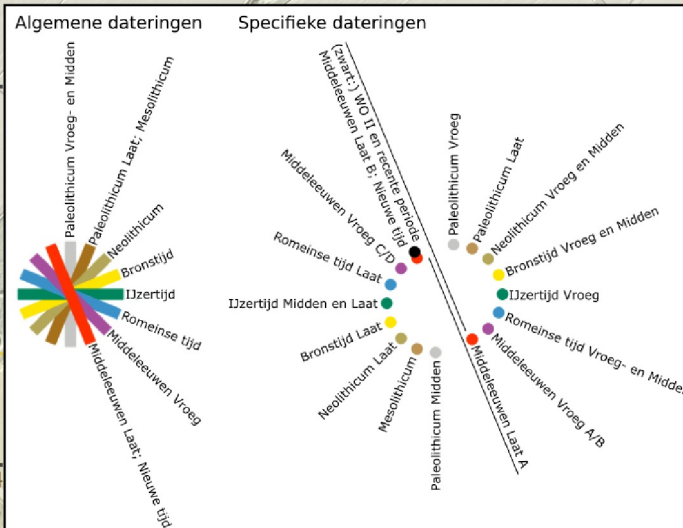
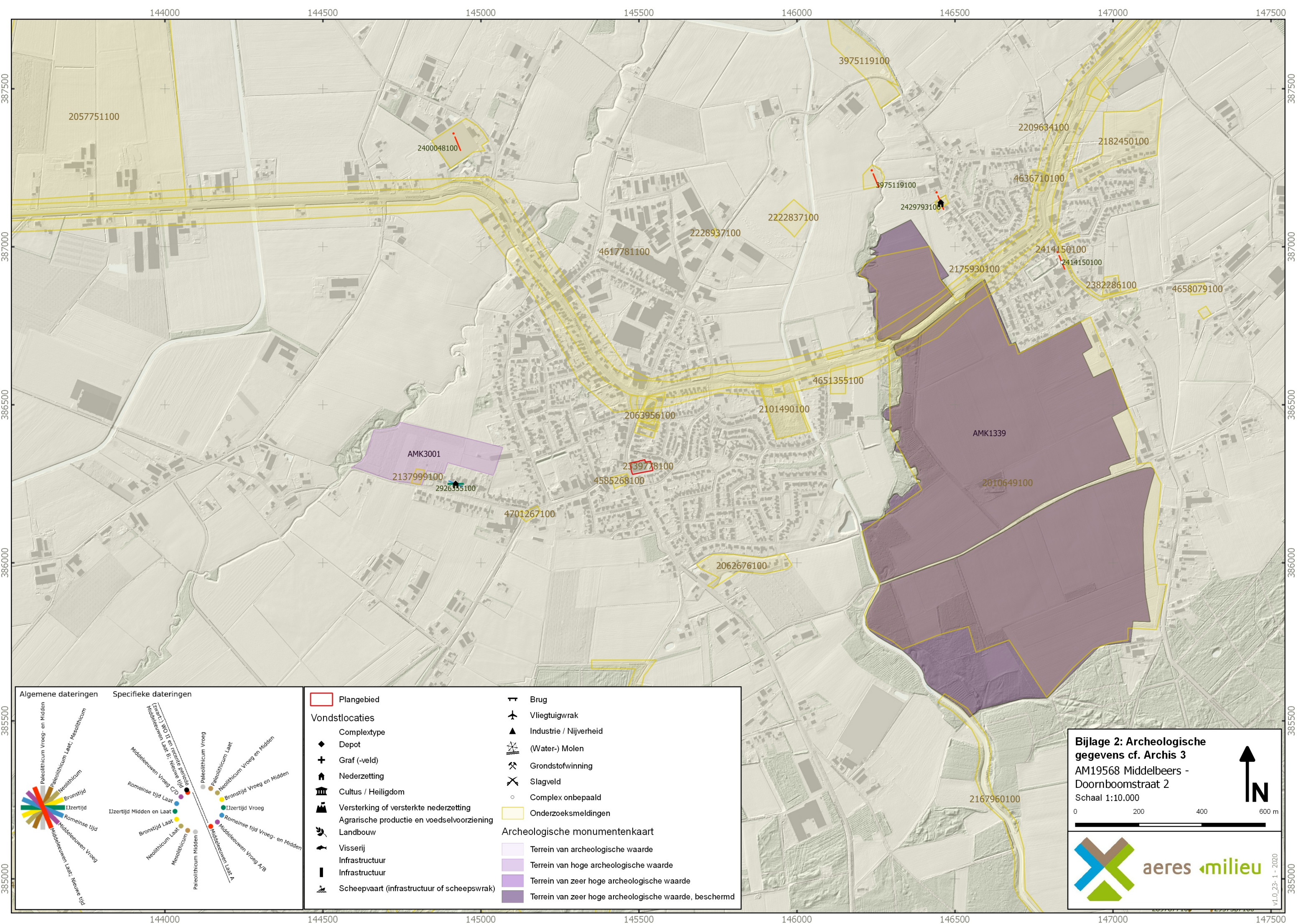
145000

146000

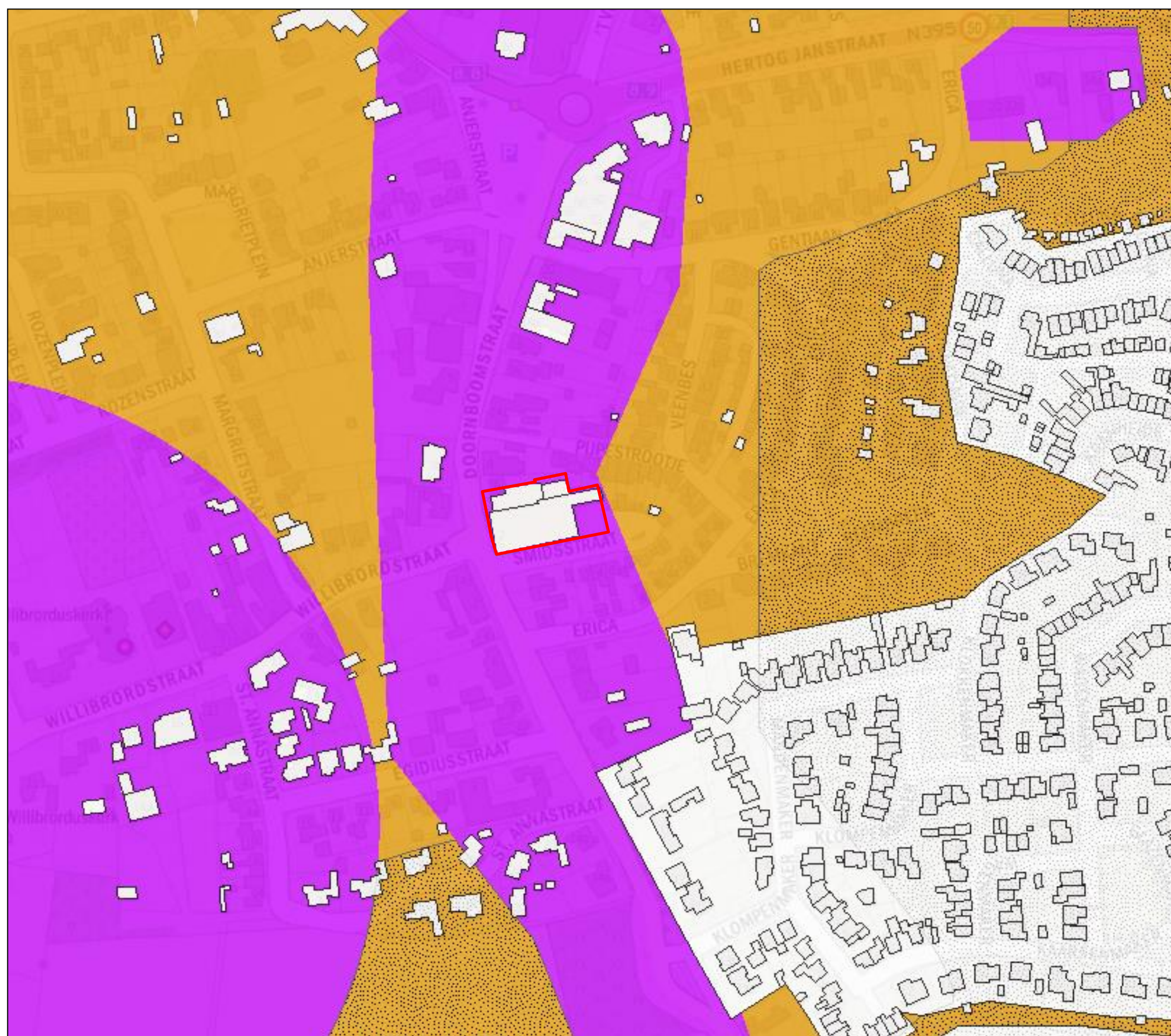
BIJLAGE 2

Archeologische gegevens cf. Archis 3

BIJLAGE 3

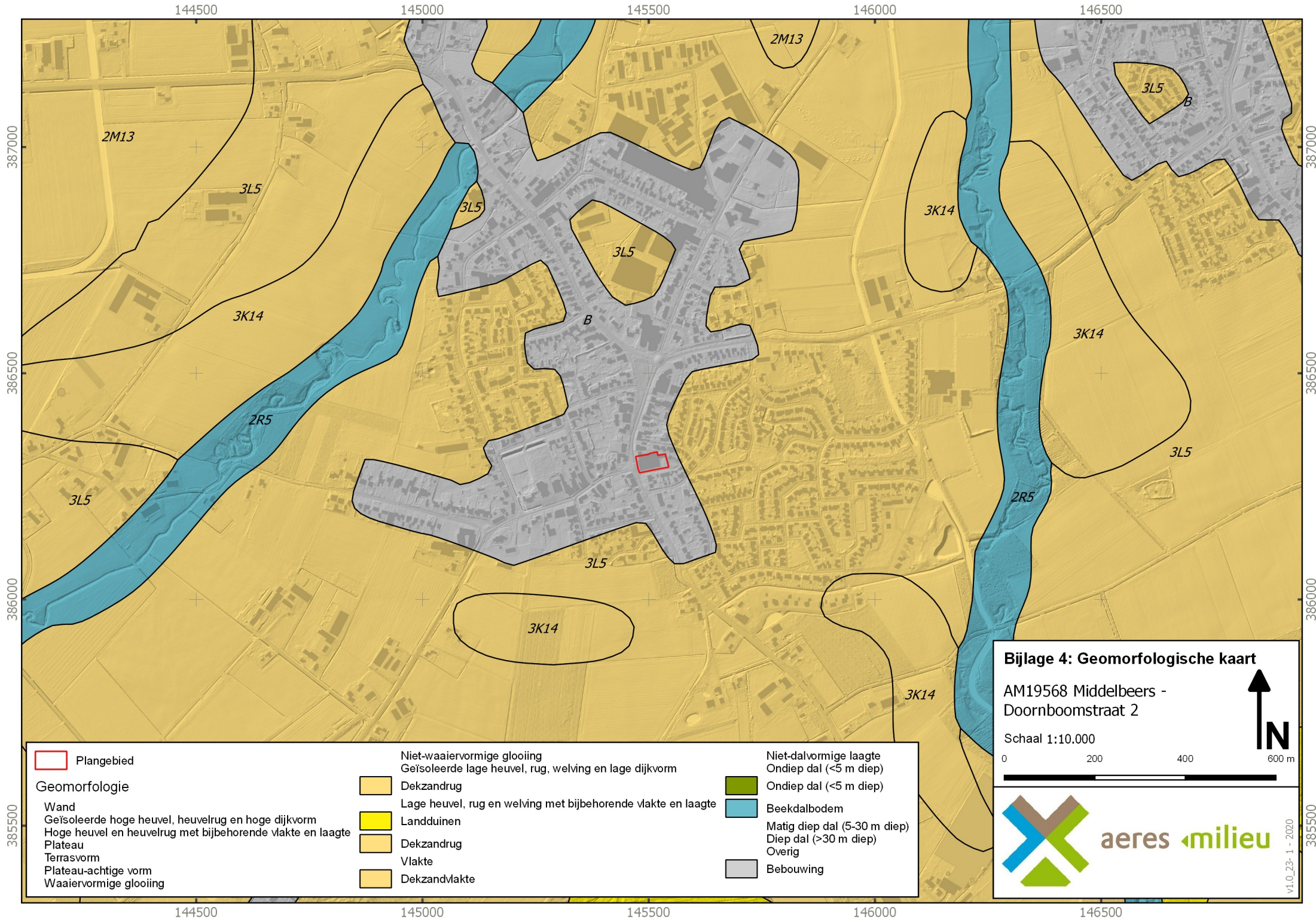
Overzicht gemeentelijke archeologische verwachtingen- en
waardenkaart

- Wettelijk beschermd monument
- Archeologisch waardevol gebied
- Historische kern
- Hoge verwachting
- Middelhoge verwachting
- Lage verwachting
- Verstoord
- Mogelijk verstoord
- Esdek
- Water

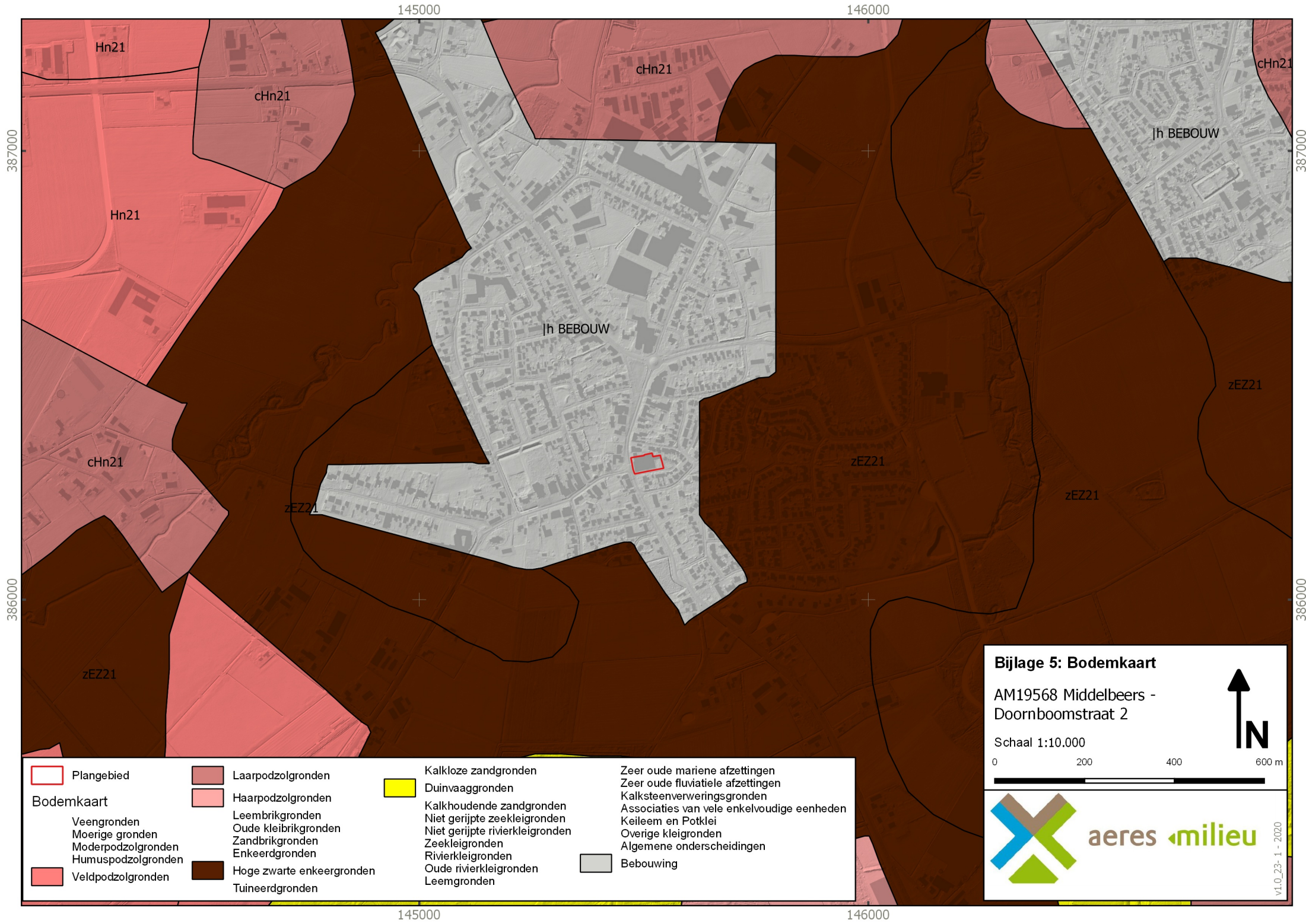
BIJLAGE 4

Overzicht geomorfologische kaart

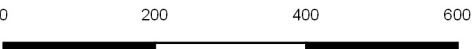
BIJLAGE 5

Overzicht bodemkaart

	Plangebied		Laarpodzolgronden		Kalkloze zandgronden		Zeer oude mariene afzettingen
	Bodemkaart		Haarpodzolgronden		Duinvaaggronden		Zeer oude fluviatile afzettingen
	Veengronden		Leembrikgronden		Kalkhoudende zandgronden		Kalksteenverweringsgronden
	Moerige gronden		Oude kleibrikgronden		Niet gerijpte zeekleigronden		Associaties van vele enkelvoudige eenheden
	Moderpodzolgronden		Zandbrikgronden		Niet gerijpte rivierkleigronden		Keileem en Potklei
	Humuspodzolgronden		Enkeerdgronden		Zeekleigronden		Overige kleigronden
	Veldpodzolgronden		Hoge zwarte enkeerdgronden		Rivierkleigronden		Algemene onderscheidingen
			Tuineerdgronden		Oude rivierkleigronden		Bebouwing
					Leemgronden		

Bijlage 5: Bodemkaart
AM19568 Middelbeers -
Doornboomstraat 2
Schaal 1:10.000

v10_23- 1 - 2020

BIJLAGE 6

Overzicht AHN

145000

145500

146000

386500

386000

145000

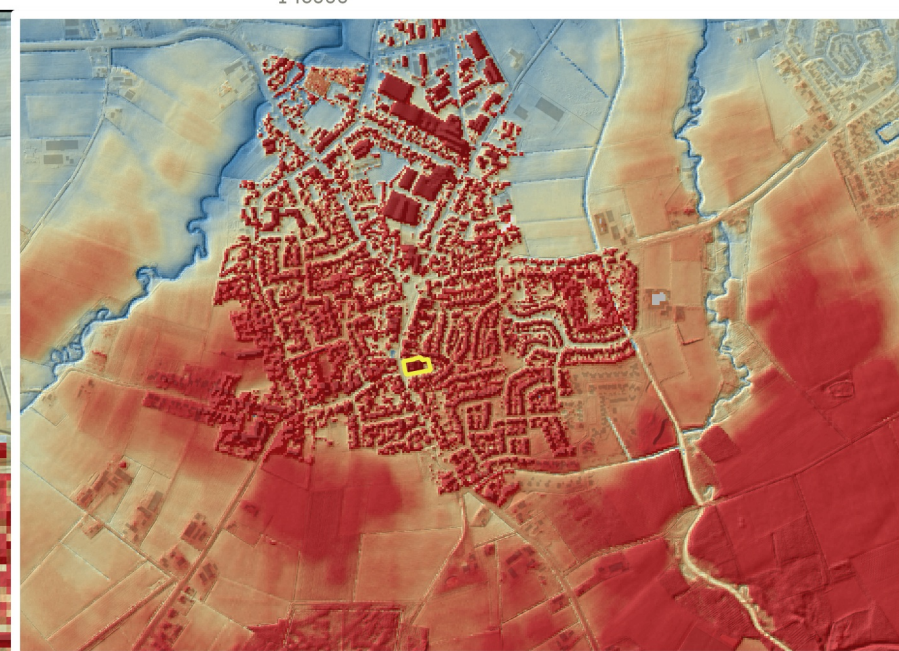
145500

146000

386500

386000

v1.0_23-1-2020

Bijlage 6: ReliëfkaartAM19568 Middelbeers -
Doornboomstraat 2

Schaal 1:5.000 (inzet: 1:50.000)

0 100 200 300 m

aeres milieuvanmiddelen.nl